

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

สหกรณ์การเกษตร เป็นองค์การธุรกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยการรวมตัวของเกษตรกร มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในด้านเงินทุน การผลิต การจำหน่าย และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกให้ดีขึ้นกว่าเดิม ดังนั้นสหกรณ์การเกษตรจึงมีหน้าที่ในการส่งเสริมการผลิตเพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้แก่เกษตรกรที่เป็นสมาชิก และเพื่อปฏิบัติตามหน้าที่ดังกล่าว สหกรณ์การเกษตรจึงได้ดำเนินงานในด้านต่างๆ คือ การให้สินเชื่อทางการเกษตร การรับฝากเงิน การจัดหาสินค้า เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์การเกษตรมาจำหน่ายแก่สมาชิกรวมทั้งการรวบรวมผลิตผลของสมาชิกออกจำหน่ายหรือแปรรูป การส่งเสริมการเกษตรและบริการอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์แก่การเพาะปลูกของสมาชิกยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ในการดำเนินงานของสหกรณ์ให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้นย่อมมีปัจจัยต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบหลายประการ ปัจจัยที่สำคัญคือ สหกรณ์ต้องมีเงินทุนที่เพียงพอ และใช้เงินทุนนั้นอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับการบริหารที่ดี ซึ่งเงินทุนของสหกรณ์นั้นส่วนใหญ่ได้มาจากเงินทุนก้อนของสมาชิก การกู้ยืมจากแหล่งเงินกู้ต่างๆ รวมทั้งผลตอบแทนจากการดำเนินงานของสหกรณ์ด้านการบริหารงานสหกรณ์ประกอบด้วยบุคคล 3 ฝ่ายด้วยกัน คือ สมาชิก คณะกรรมการดำเนินการ และฝ่ายจัดการ การบริหารงานทำโดยสมาชิกเลือกตัวแทนซึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการดำเนินการ" จากที่ประชุมใหญ่ คณะกรรมการดำเนินการมีหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนงานในการบริหารงานของสหกรณ์ โดยจะจัดจ้าง "ฝ่ายจัดการ" ให้ปฏิบัติงานต่าง ๆ ของสหกรณ์ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะกรรมการ และทุก ๆ ปีคณะกรรมการดำเนินการจะรายงานผลการดำเนินงานต่อที่ประชุมใหญ่ เพื่อให้สมาชิกพิจารณาผลงานในรอบปีที่ผ่านมา

อย่างไรก็ดี แม้ว่าในประเทศไทยได้มีการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรและดำเนินงานมาแล้วกว่า 70 ปี แต่จะเห็นได้ว่าการพัฒนาของสหกรณ์การเกษตรยังกระทำโดยหน่วยงานของรัฐบาล ซึ่งเป็นไปในแง่ของการขยายจำนวนสมาชิก และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินงาน

กล่าวคือ เปลี่ยนจากสหกรณ์ขนาดเล็กในรูปของสหกรณ์หาทุนดำเนินงานภายในหมู่บ้านหรือตำบล มีการดำเนินธุรกิจแบบเอกประสงค์¹ มาเป็นสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ดำเนินงานในระดับอำเภอ และมีการดำเนินธุรกิจแบบเอนกประสงค์² ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรโดยเน้นในด้านการดำเนินงานและการบริหารองค์การ มิได้มีการพัฒนาด้านการควบคุมการดำเนินงานควบคู่กันไปด้วย ประกอบกับคณะกรรมการดำเนินการยังมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานและควบคุมงานไม่เพียงพอ ดังนั้นภายหลังจากที่ดำเนินงานไปแล้วระยะหนึ่ง สหกรณ์บางแห่งจึงเกิดปัญหาการทุจริตหรือมีข้อบกพร่องทางการเงินการบัญชี เช่น เงินสดขาดบัญชี สินค้าขาดบัญชีและเสื่อมชำรุด และลูกหนี้ค้างชำระเป็นเวลานาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังประสบปัญหาต่าง ๆ อีกมากมาย ได้แก่ การขาดแคลนทุนดำเนินงาน การดำเนินธุรกิจไม่ครบวงจร และการขาดการประสานงานที่ดี³ จึงเป็นผลให้การดำเนินงานของสหกรณ์ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

สำหรับการควบคุมการดำเนินงานนั้น ส่วนหนึ่งทำโดยจัดให้มีระบบบัญชีที่เหมาะสม เพื่อให้มีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและการเงินโดยการบันทึกบัญชีและการจัดทำรายงานต่าง ๆ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์แก่บุคคลต่าง ๆ หลายฝ่ายกล่าวคือ คณะกรรมการดำเนินการในฐานะผู้บริหารงานของสหกรณ์จะนำข้อมูลทางบัญชีมาใช้ในการพิจารณากำหนดนโยบาย วางแผนงาน ตลอดจนให้ประกอบการตัดสินใจในการบริหารงาน ผู้จัดการสหกรณ์ในฐานะฝ่ายจัดการ จะใช้ข้อมูลทางบัญชีในการควบคุมและวัดผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ข้อมูลทางบัญชียังเป็นประโยชน์แก่บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหนี้ ซึ่งจะ ใช้ประกอบการพิจารณาให้สินเชื่อ หน่วยงานรัฐบาลใช้ในการวิเคราะห์เพื่อวางแผนส่งเสริมงานสหกรณ์ในอนาคต เป็นต้น ดังนั้นข้อมูลทางบัญชีที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่าง ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องมีความถูกต้องและเชื่อถือได้ ซึ่งข้อมูลที่มีลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นจากผลของการวางระบบบัญชีที่ดี และมีการปฏิบัติตามระบบที่วางไว้ ตลอดจนมีการควบคุมการเงินการบัญชีและสินทรัพย์ที่ดีด้วย

¹ สหกรณ์การเกษตรที่ดำเนินธุรกิจด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว

² สหกรณ์การเกษตรที่ดำเนินธุรกิจหลาย ๆ ด้าน ตามวัตถุประสงค์เชื่อมโยงผลผลิตกับทุกธุรกิจ

³ อคิน รพีพัฒน์, ปัญหาการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย (ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร), (โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, 2523)

ในการศึกษาสภาพการจัดทำบัญชีและการใช้รายงานทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ก็เพื่อให้ทราบถึงสภาพความเป็นจริงในการจัดทำบัญชีและการใช้รายงานทางการเงินของสหกรณ์เป็นอยู่ รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อที่ผู้มีหน้าที่โดยตรงและผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้นำไปพิจารณากำหนดแนวทางปรับปรุงแก้ไข อันจะส่งผลให้การควบคุมการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ คณะกรรมการดำเนินการ ฝ่ายจัดการ และสมาชิกสหกรณ์ในฐานะเจ้าของสหกรณ์ ยังสามารถนำข้อมูลทางการเงินไปกำหนดนโยบาย วางแผน ควบคุม และใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงาน การที่จะมีข้อมูลทางการเงินที่เชื่อถือได้ ถูกต้อง และนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและทันต่อเหตุการณ์จำเป็นต้องมีการวางระบบบัญชีและการควบคุมทางการเงิน การบัญชี ตลอดจนการควบคุมสินทรัพย์ที่ดีด้วย

ข้อมูลทางการเงินนอกจากเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายบริหารแล้วยังอำนวยประโยชน์ต่อบุคคลภายนอก ได้แก่ เจ้าหนี้ ผู้พิจารณาสินเชื่อ หน่วยงานรัฐบาลที่มีหน้าที่ให้การส่งเสริมงานสหกรณ์ และผู้สนใจอื่น ๆ อีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องสภาพการจัดทำบัญชีและการใช้รายงานทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาการรวบรวมข้อมูลทางการเงิน วิธีปฏิบัติทางการเงินและการจัดทำรายงานทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรแต่ละขนาดในจังหวัดเชียงใหม่
2. ศึกษาการใช้ประโยชน์จากรายงานทางการเงินโดยผู้บริหาร เจ้าหน้าที่รัฐบาล และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่แต่ละขนาด
3. ศึกษาความต้องการของผู้ใช้รายงานทางการเงิน ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่รัฐบาล และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ทราบความเพียงพอของข้อมูล และความต้องการข้อมูลเพิ่มเติมในด้านต่าง ๆ

1.3 สมมติฐานในการวิจัย

1. รายงานทางการบัญชีของสหกรณ์การเกษตรที่มีขนาดต่างกันมีส่วนประกอบของรายงานทางการบัญชีที่แตกต่างกัน
2. ปัญหาที่สำคัญในการจัดทำบัญชี และการใช้ข้อมูลจากรายงานทางการบัญชีในสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่
 - 2.1 ผู้จัดทำบัญชีมีความรู้ไม่เพียงพอในการจัดทำบัญชี และรายงานทางการบัญชี
 - 2.2 ผู้บริหารไม่นำข้อมูลทางการบัญชีมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการบริหารงาน

1.4 ขอบเขตการศึกษา

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การจัดทำบัญชีของสหกรณ์จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายสหกรณ์ ระเบียบกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์ พ.ศ.2531 และระบบบัญชีที่กำหนดโดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ดังนั้นจึงศึกษาว่าสภาพการจัดทำบัญชีตั้งแต่การรวบรวมข้อมูลทางการบัญชี การปฏิบัติทางการบัญชี และการจัดทำรายงานทางการบัญชีเป็นไปตามระบบบัญชีที่ทางราชการกำหนดหรือไม่ เหมาะสมกับสภาพธุรกิจเพียงใด และมีสาเหตุอะไรที่ไม่สามารถจัดทำได้ตามระบบบัญชีที่กำหนดไว้ ตลอดจนปัญหาการจัดทำรายงานทางการบัญชี และการนำข้อมูลทางการบัญชีมาใช้ประโยชน์เพื่อการบริหารงาน นอกจากนี้ข้อมูลทางการบัญชีจากรายงานทางการบัญชีในปัจจุบันสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้รายงานกลุ่มต่าง ๆ ทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายจัดการ หน่วยงานของรัฐบาล และเจ้าหน้าที่ ได้เพียงพอหรือไม่ ทั้งนี้โดยแยกตามขนาดของสหกรณ์ เป็น สหกรณ์ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก
2. ลักษณะสหกรณ์ที่ทำการศึกษา ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ และสหกรณ์นิคม ซึ่งดำเนินธุรกิจแบบเอนกประสงค์ โดยให้บริการแก่สมาชิกทางด้านสินเชื่อ การรับฝากเงิน การจัดหาสินค้าและวัสดุอุปกรณ์มาจำหน่าย การรวบรวมผลผลิต การแปรรูป และการให้บริการด้านการเกษตรอื่น ๆ
3. ทำการศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีสหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์นิคมมากถึง 40 สหกรณ์ รวมทั้งสหกรณ์ส่วนใหญ่ดำเนินธุรกิจหลายประเภท

4. ช่วงระยะเวลาที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ตั้งแต่วันที่ 12 มิถุนายน 2532 ถึงวันที่ 29 กันยายน 2532

1.5 วิธีการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์โดยคำนึงถึงความสำคัญของขนาดสหกรณ์ที่อาจมีผลต่อการบัญชีและการใช้รายงานทางการบัญชี จึงแบ่งขนาดของสหกรณ์ตามความแตกต่างของจำนวนทุนดำเนินงาน ที่กำหนดไว้ในรายงานผลการจัดระดับขีดความสามารถของสหกรณ์การเกษตร⁴ ดังนี้

1. สหกรณ์ขนาดใหญ่	มีทุนดำเนินงานมากกว่า	15	ล้านบาทต่อปี
2. สหกรณ์ขนาดกลาง	มีทุนดำเนินงานตั้งแต่	5 - 15	ล้านบาทต่อปี
3. สหกรณ์ขนาดเล็ก	มีทุนดำเนินงานต่ำกว่า	5	ล้านบาทต่อปี

สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่มีทั้งหมด 40 สหกรณ์ แต่ส่งข้อมูลเข้าจัดระดับขีดความสามารถ จำนวน 29 สหกรณ์ เนื่องจากมีสหกรณ์บางส่วนที่ไม่ได้ส่งข้อมูลเข้าจัดระดับ เพราะเป็นสหกรณ์การเกษตรรูปพิเศษ และบางสหกรณ์เป็นสหกรณ์ที่จัดทำบัญชีไว้ไม่เรียบร้อย ซึ่งเมื่อแบ่งขนาดแล้ว ปรากฏผลดังนี้

⁴ รายงานผลการจัดระดับขีดความสามารถของสหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์นิคม ประจำปี 2531 มีคณะกรรมการร่วมพิจารณาในการจัดระดับขีดความสามารถของสหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์นิคม ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ธนาคารแห่งประเทศไทย
2. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
3. กรมส่งเสริมสหกรณ์
4. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
5. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
6. สถาบันฝึกอบรมสหกรณ์การเกษตรแห่งชาติ
7. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

1. สหกรณ์ขนาดใหญ่ จำนวน 8 สหกรณ์
2. สหกรณ์ขนาดกลาง จำนวน 10 สหกรณ์
3. สหกรณ์ขนาดเล็ก จำนวน 11 สหกรณ์

เนื่องจากสหกรณ์การเกษตรมีโครงสร้างและการจัดองค์การที่เหมือนกันตลอดจนใช้ระบบเดียวกัน จึงใช้วิธีสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ส่งข้อมูลเข้าจัดระดับขีดความสามารถ จำนวน 29 สหกรณ์ โดยใช้วิธีสุ่มแบบจำแนกประเภท (Stratified Random Sampling) และใช้วิธีจับสลากสุ่มตัวอย่าง (Simple Random Sampling) จากแต่ละขนาดอีกครั้งหนึ่ง ได้ขนาดตัวอย่างทั้งหมด 11 สหกรณ์ ดังนี้

1. สหกรณ์ขนาดใหญ่ จำนวนทั้งหมด 8 สหกรณ์ เลือกตัวอย่างจำนวน 3 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 37.5 ของประชากรทั้งหมด
2. สหกรณ์ขนาดกลาง จำนวนทั้งหมด 10 สหกรณ์ เลือกตัวอย่างจำนวน 4 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 40.00 ของประชากรทั้งหมด
3. สหกรณ์ขนาดเล็ก จำนวนทั้งหมด 11 สหกรณ์ เลือกตัวอย่างจำนวน 4 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 36.36 ของประชากรทั้งหมด

1.5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.5.1.1 **ข้อมูลปฐมภูมิ** ได้จากการสัมภาษณ์ผู้จัดทำบัญชีของสหกรณ์การเกษตรและผู้ใช้ประโยชน์จากรายงานทางการบัญชี ซึ่งได้แก่ ผู้จัดการหรือผู้ช่วยผู้จัดการ กรรมการดำเนินการ เจ้าหนี้ บุคคลในหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับงานสหกรณ์ คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ประจำอำเภอ และเจ้าหน้าที่ตรวจสอบบัญชีประจำสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์เชียงใหม่

1.5.1.2 **ข้อมูลทุติยภูมิ** ได้จากการรวบรวมเอกสารหรือสิ่งตีพิมพ์เกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตรของหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนรายงานการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์

1.5.2 การเลือกใช้เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถามประกอบกับการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยจัดทำแบบสอบถามจำนวน 2 ชุด คือ แบบสอบถามที่ใช้สำหรับผู้จัดทำบัญชีของสหกรณ์การเกษตร และแบบสอบถามสำหรับผู้ให้ประโยชน์จากรายงานทางการบัญชี โดยแบบสอบถามมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามที่ใช้กับผู้จัดทำบัญชีสหกรณ์การเกษตร (ดูภาคผนวกที่ 1 หน้า 306) สอบถามจากพนักงานบัญชีของสหกรณ์ โดยแบ่งคำถามเป็น 7 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของสหกรณ์
- ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับระดับการศึกษาและประสบการณ์ของผู้จัดทำบัญชี
- ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระบบบัญชีที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดไว้
- ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับการจัดทำรายงานทางการบัญชี
- ตอนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับการเสนอรายงานทางการบัญชี และการใช้รายงานทางการบัญชี
- ตอนที่ 6 คำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี
- ตอนที่ 7 คำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

2. แบบสอบถามที่ใช้กับผู้ให้ประโยชน์จากข้อมูลในรายงานทางการบัญชี (ดูภาคผนวกที่ 1 หน้า 319) ซึ่งแบ่งกลุ่มของผู้ให้ประโยชน์ ออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

- 1) ฝ่ายจัดการ สอบถามจากผู้จัดการหรือผู้ช่วยผู้จัดการ
- 2) ฝ่ายบริหาร สอบถามจากประธานคณะกรรมการดำเนินการ และกรรมการดำเนินการอื่นๆ อีก 1 คน
- 3) บุคคลภายในหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง สอบถามจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่ตรวจสอบบัญชีสหกรณ์
- 4) บุคคลภายนอก สอบถามจากเจ้าหน้าที่เงินกู้ของสหกรณ์

ทั้งนี้โดยแบ่งคำถามออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ระดับการศึกษา และประสบการณ์ของผู้ให้ประโยชน์จากรายงานทางการบัญชี

- ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับชนิดของรายงานทางการบัญชี และความถี่ที่ได้รับ
- ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากรายงานทางการบัญชีที่ได้รับ
- ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับความเพียงพอของรายงานทางการบัญชีที่ได้รับ และในกรณีที่ข้อมูลที่ได้รับไม่เพียงพอต้องการสิ่งใดเพิ่มเติมหรือไม่ และเพื่อประโยชน์อะไร
- ตอนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้รายงานทางการบัญชี
- ตอนที่ 6 คำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการใช้รายงานทางการบัญชี

อนึ่ง ได้ทดลองแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด กับผู้จัดทำบัญชีและผู้ใช้รายงานทางการบัญชีของสหกรณ์การเกษตร จำนวน 8 ตัวอย่าง ระหว่างวันที่ 22 - 26 พฤษภาคม 2532 ปรากฏว่าคำถามบางข้อผู้ตอบไม่เข้าใจ จึงได้ทำการปรับปรุงและแก้ไขให้ชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.5.3 วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์ ข้อมูลเพิ่มเติมจากแบบสอบถาม ในส่วนของสภาพการจัดทำบัญชี ได้ทดสอบการปฏิบัติตามระบบในแต่ละธุรกิจว่าเป็นไปตามระบบบัญชีกำหนดหรือไม่ ได้แก่ ธุรกิจการให้เงินกู้ ธุรกิจเงินรับฝาก ธุรกิจการซื้อ ธุรกิจการขาย ธุรกิจการแปรรูป และธุรกิจส่งเสริมและให้บริการทางการเกษตร

นอกจากนี้เพื่อความสมบูรณ์และถูกต้องของข้อมูลได้ปรึกษาและสอบถามเพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์เชียงใหม่ ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการตรวจสอบกำกับ แนะนำ การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบัญชีของแต่ละสหกรณ์

ผู้ศึกษาได้เริ่มทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 12 มิถุนายน 2532 ถึงวันที่ 29 กันยายน 2532

1.5.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและการประเมินผลข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามและข้อมูลที่รวบรวมได้ มาทำการประมวลผลด้วยมือ จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ พร้อมทั้งแปลความ แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์

ในรูปของตาราง และความเรียงประกอบตารางนั้น แล้วจึงสรุปผลที่ได้จากการวิเคราะห์
เสนอแนะและเรียบเรียงออกมาเป็นรูปเล่ม

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงสภาพการจัดทำบัญชี ตั้งแต่การรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติทางการบัญชี
จนถึงการจัดทำรายงานทางการบัญชีของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่
2. ทำให้ทราบถึงส่วนประกอบของรายงานทางการบัญชีตามความต้องการของผู้ใช้
ข้อมูลทางการบัญชีแต่ละกลุ่ม
3. ทำให้ทราบถึงการใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางการบัญชีของสหกรณ์การเกษตรใน
จังหวัดเชียงใหม่
4. ทำให้ทราบปัญหาในการจัดทำบัญชี และการใช้ข้อมูลจากรายงานทางการบัญชี
เพื่อให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นแนวทางแก้ไขปรับปรุง และส่งเสริมงานสหกรณ์
ให้พัฒนาต่อไป